

RENDAHAGYÓ BETHLEN GÁBOR-EMLÉKESTET TARTOTTAK MAROSVÁSÁRHELYEN A FEJEDELEM SZÜLETÉSE ÉS HALÁLA NAPJÁN

Egy szoborállítás történetéről – kissé másként

Bethlen Gábor életének néhány kevésbé ismert fejezetéről és a marosvásárhelyi szoborállítás kálváriájáról szóló kiselőadással és rövidfilmmel adóztak az erdélyi fejedelem emlékének a helyi RMDSZ azóta lemondott vagy félreállított vezetői.

» SZUCHER ERVIN

Az erdélyi fejedelemre emlékeztek kedden abból az alkalomból, hogy Bethlen Gábor november 15-én született és szintén november 15-én hunyt el – ő volt, aki Marosvásárhelyt 406 éve szabad királyi várossá nyilvánította. Bethlen Gábor szobrát két éve avatták fel a város főterén, most a szoborállítás körüli hercehurca részleteit is megismerhették az előadáson résztvevők. Ha nem is titkos, de eddig nem nyilvános információkat osztott meg a bonyodalmakról, hatósági akadályoztatásokról a helyi RMDSZ két volt vezetője, Vass Levente és Kali István. A lemondott elnök és ügyvezető kollégája, valamint a szintén „holtvágányra helyezett” Magyar Előd egykori önkormányzati frakcióvezető voltak azok, akik megvívták a csatát, amelynek sikere a szobor felállításához vezetett.

Bürokratikus akadályok

Két éven keresztül számos bürokratikus – hol rosszindulatból, hol tudatlanságból eredő – akadályt kellett leküzdeniük addig, amíg az egész alakos szobor a helyére került. Mivel az elmúlt húsz évben a városháza egyetlen szobrot sem állított saját kezdeményezéséből és pénzén, a polgármesteri hivatalnak már az engedélyezési folyamat is bonyolultnak bizonyult, hisz szokatlan helyzetbe került: önmaga számára kellett megadnia a jóváhagyást. Az már csak tetézte a problémát, hogy az alkotó, a marosvásárhelyi származású Harmath István magyarországi lakcímmel, cége anyaországi adózással és

Bethlen Gábor szobra, amely a Magyarországon élő Harmath István alkotása, két éve áll Marosvásárhely főterén

» Bethlen Gábor nagyságát viszonylag későn, Bernády György múlt század eleji polgármestersége alatt ismerte fel a vásárhelyi és ezzel együtt az erdélyi politikum.

bankszámmal rendelkezett. Kiderült, hogy Marosvásárhely önkormányzata addig soha nem kötött határon túli partnerrel szerződést, és nem utalt külföldi bankba pénzt. Az ügy előrehaladásával a Dorin Florea-féle adminisztráció újabb és újabb okiratokat kért, ezzel is fékezve a munkát, és annak végzőinek a lendületét. Arról nem is beszélve, hogy az RMDSZ által korábban szervezett pályázatot hivatalosítani kellett, ami lényegében annak „újrajátszását” jelentette, ezúttal az önkormányzat égisze alatt. „Ezek mind-mind olyan akadályok voltak, amelyeken most csak mosolyogni tudunk, de akkor bizony sokat bosszankodtunk. Nekünk kellett elvégeznünk a megrendelő, azaz a városháza dolgát, mégpedig úgy, hogy a városházi

alkalmazottak némelyike csak ámult és bámult, vagy unottan vonta a vállát, egyszóval fékezett, akadályozott, vagy jobb esetben, nem tett semmit” – választa Kali. Kifejtette, volt, amikor Nagyszebenbe küldték egy olyan aláírást, amelyet itthon is megadhattak volna, mint ahogyan előfordult az is, hogy biztosítótársaságokhoz és bankokhoz járaták, mint utólag kiderült, teljesen fölöslegesen. „A művelődési minisztérium visszaküldte javításra a dokumentációt, aztán a járványhelyzet késleltette az ügyintézt. A szobor már 2019 novemberében Sánta Csaba szovátai műhelyében kiöntve várta elszállítását és a felállítását napját” – választa a folyamatot Kali, aki több kulisszatitkot is megosztott. Olyanokat, amelyek ma már komikusnak tűnnek, de akkor majdhogynem tragikusnak bizonyultak.

Mások avatták

„Amikor 2018-ban elénk került egy kihívás, nem lamentáltunk sokat: meg kell tenni, amit lehet – gondoltuk. A sors úgy hozta, hogy az út végén, mikor már mindent végigjártunk, és a szobor a talapzaton állt, a leplet már nem mi húzhattuk le róla. Ellenben egy salamoni példával élve, mi tudjuk az igazat, és örülünk, hogy áll a szobor, a többi részlet... már csak részlet” – tette hozzá Kali István. Az avatás hálás feladata már az új vezetőségre és Soós Zoltán frissen megválasztott elöljáróra maradt. Az egykori RMDSZ-elnök Vass Levente arról beszélt a Studium termék zsűfólásig megtöltő közönségnek, hogy miután 2018 és 2020 között más felelőtlen kampányígéretét vitték tovább, akár ellenzéki magatartást is tanúsíthattak volna. A közösségi ügy és a Bethlen Gábor iránti tisztelet viszont fölülírt mindenféle sérelmet.

A fejedelemről – kissé más szemszögből

A történelemkönyvekből ismertek helyett néhány érdekességet osztott meg a fejedelemről és az utókor Bethlen Gáborhoz való viszonyulásáról Spielmann Mihály nyugalmazott történész és könyvtáros. Beszélt arról, hogy a fejedelem nemcsak a kor divatja miatt viselt kontyot, hanem gyakorlatias-

ságból, ugyanis a lobogó haj zavarta volna lovaglás közben. Kiselőadásában a marosvásárhelyi közíró kitért arra is, hogy a fejedelem korának Erdélyét miért illetik „tündérországi” jelzővel: ez a közhiedelemmel ellentétben, négy évszázaddal ezelőtt egyáltalán nem számított hízalgőnek. Az 1600-as években a tündér a boszorkány szinonimája volt. A történész arról is beszélt, hogy a fejedelem ugyan szorgalmas ifjú volt, ám mégsem számított iskolázott embernek. Mindemellett pontosan negyvenkétszer olvasta el a Bibliát, kitűnően elsajátította a török nyelvet, nagyszerű mecénás volt, és tudósokkal vette körül magát. Marosvásárhelyt azért emelte 1616-ban szabad királyi városi rangra, mert növelni szerette volna Erdély polgári lakosságát. Bethlen Gábor nagyságát viszonylag későn, Bernády György múlt század eleji polgármestersége alatt ismerte fel a vásárhelyi és ezzel együtt az erdélyi politikum. A városépítőként számontartott előjáró sétányt és szabadkőműves-páholyt nevezett el róla, és az éppen akkor épülő Kultúrpalota egyik festett ablakán is helyet talált neki. „Bernády volt az, aki lényegében megteremtette a Bethlen-kultuszt. A fejedelem személye igazán Trianon után értékelődött fel, ekkor kezdtek egyre gyakrabban hivatkozni pragmatikus politikájára, ekkor jelentek meg az első életrajzok. 1980 után a Román Kommunista Párt is megengedte, hogy írjunk Bethlen Gáborról – persze csak óvatosan, szőr mentén, lehetőleg kevés magyar vonatkozással” – emlékezett Spielmann. A történész a fejedelem levelezését feldolgozta, annyira, amennyire a cenzúra ezt lehetővé tette, majd a rendszerváltást követően bővebben visszatért a témára. Az érdeklődők a szoboröntés műhelytitkaiba is betekintést nyerhettek. Katyi Antal kamerájával hónapokon keresztül követte a bonyolult munkafázisokat, majd egy 35 perces dokumentumfilmben foglalta össze. Az est a tömeg főterre való vonulásával végződött. A résztvevők 49+1 szál fehér szegfűvel és koszorúval tisztelegtek a 49 évesen elhunyt fejedelem szobra előtt. A jelenlegi városvezetők tegnap délelőtt rótták le kegyeletüket.

Nagyobb fizetésekért tüntettek a marosvásárhelyi utcáseprők

» SIMON VIRÁG

Immár második alkalommal vonultak tegnap utcára az egykori és jelenlegi utcáseprők Marosvásárhelyen – két hete is fizetésemelést követeltek. Többnyire a Hidegvölgyben élő roma családok tagjai, akik családfenntartók, és nemzedékek óta utcáseprőként dolgoznak. Amint arról korábban beszámoltunk, az elmúlt másfél évben Marosvásárhelyen az utcai köztisztasági szolgáltatást immár a harmadik cég végzi, az alkalmazottakat idén júniusban vette át a Brantner cég, egy hónapos szerződés alapján dolgoztatva őket. Bár azt ígérték, hogy idővel nö-

» A tiltakozók közben egymást túlkibálva harsogták, hogy ők csak dolgozni akarnak, kenyeret tenni az asztalra, és „ne kényszerítse senki őket arra, hogy lopjanak”.

vekedni fog a fizetésük, ez nyár óta nem történt meg, 1600 lejt kapnak kézbe. Azaz csak kapnának, de mivel legtöbbjüknek több bankkölcsöne is van, a jövedelmük egy részét lefoglalja a bank.

Petru Dicu, az egyik képviselőjük a szerdai tüntetésen arról beszélt, hogy a Brantner cég nem hajlandó nagyobb fizetés adni a kétkezi munkát végző embereknek, és nem biztosítja számukra a megfelelő munkaeszközöket, például kesztyűt sem. Arról számolt be, hogy szombat óta 120 alkalmazott tagadta meg a munkát, és úgy hallották, hogy felbontották a munkaszerződésüket. Ezt ugyan nem közölték senkivel, de hangsúlyozta: úgy hallották,

hogy másokat alkalmaznak helyükre. Ők kérték a munkaügyi felügyelőséget, hogy vizsgálja ki a kialakult helyzetet.

A tiltakozók közben egymást túlkibálva harsogták, hogy ők csak dolgozni akarnak, kenyeret tenni az asztalra, és „ne kényszerítse senki őket arra, hogy lopjanak”. A jelenlevők végül Brantner-ellenes szlogeneket kiabáltak, azt követelték, hogy a képviselők, a városvezetés, a prefektus tegyen igazságot és segítsen nekik.

A Brantner cég helyi igazgatója, Cătălin Şaguna lapcsaládunknak azt mondta, hogy bár a cégük több városban biztosítja a köztisztasági szolgáltatást, még sehol nem ütköztek ekkora ellenállásba. Azt állítja, hogy ez egyik

régi szolgáltató biztatja arra az utcáseprőket, hogy tagadják meg a munkát. Azzal áltatja őket – fűzte hozzá –, hogy ha ők nem mennek dolgozni, akkor a város felbontja a szerződést a Brantnerrel, és őket jobb fizetésért alkalmazza majd. „Mi elkezdtünk új embereket alkalmazni azok helyére, akik nem jöttek szombat óta dolgozni. A szerződésben vállaltakat elvégezzük, az utcákat, köztereket tisztán fogjuk tartani továbbra is” – szögezte le. Mint ismeretes, a városvezetés nem elégedett teljes mértékben a Brantner szolgáltatásával, jelenleg zajlik egy felmérés, amely eredményétől függ, hogy elkezdi-e a szerződés felbontásának folyamatát, vagy sem.